

РЕЦЕНЗИЯ

Относно докторска програма: „ХИГИЕНА (вкл, ТРУДОВА, КОМУНАЛНА, УЧИЛИЩНА, РАДИАЦИОННА и др.)” област на висше образование 7. Здравопазване и спорт, Професионално направление 7.1 Медицина.

Рецензент: доц. д-р Александър Борисов Пенков, дм, съгласно заповед № РК 36-868/11.05.2018 г. на Ректора на МУ – София

Автор: д-р Влайко Емилов Воденичаров - докторант на самостоятелна подготовка за придобиване на образователна и научна степен „доктор ”, Катедра по хигиена, медицинска екология и хранене, МФ, МУ – София.

Тема: „Стрес и професионална среда”.

Научни ръководители: доц. д-р Теодора Тодорова Димитрова, дм, МУ – Варна,

доц. Константин Василев Митов, дф, МУ – София

Дисертацията е разработена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав (ЗРАС), Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав (ППЗРАС) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности (ПУРПНСЗАД) в МУ – София.

Влайко Емилов Воденичаров, е зачислен за докторант на самостоятелна подготовка в област на висше образование 7. Здравопазване и спорт, Професионално направление 7.1 Медицина по докторска програма „ХИГИЕНА (вкл, ТРУДОВА, КОМУНАЛНА, УЧИЛИЩНА, РАДИАЦИОННА и др.)” за присъждане на образователната и научна степен „доктор”, Катедра по хигиена, медицинска екология и хранене, МФ, МУ – София (РК 36 - 1965/26.09.2017 г). Той е отчислен от докторантура с право на защита считано от 29.04.2018 г. (Заповед № РК36-866/11.05.2018 г.).

Темата на представения за рецензиране дисертационен труд е подбрана сполучливо с оглед правилното разбиране на психосоциалните рискове за служителите в казина, свързани със стреса в работната среда и поведението към хазарта, промени в качеството на живот и секреция на маркера за стрес – кортизол.

Представеният за рецензиране дисертационен труд представлява комплексно проучване на психосоциалните рискове, аспектите на работната среда, които засягат отделните хора (мъже и жени), организационната йерархия, организационния климат, ресурсите за подпомагане на способността за изпълнение на трудовите задължения и управление, влиянието на професионалната среда върху стреса и управлението на стреса на работното място в български казина от цялата страна. Трудът е резултат от проведените системни изследвания на д-р Влайко Воденичаров.

Литературният обзор е стегнато изложен и представените данни доказват, че докторанта познава много добре литературата по темата на дисертацията. Задълбоченият анализ на данните от литературата дават възможност на д-р Влайко Воденичаров да мотивира убедително необходимостта от разработване на проблема в дисертационния труд и да формулира ясно поставената цел и 5 задачи за нейната реализация.

Литературният обзор е допълнен с прилагане на 3 схеми с коректно цитирани източници (*Szabo, 1998, Mastorakos et al., 2005, Szabo et al., 2012*), Проученият литературен материал е оценен творчески и позволява на дисертанта да анализира тези резултати и извежда необходимите изводи.

Целта на дисертационния труд е формулирана точно, основната насоченост на изследванията е изучаване проявите на стрес в професионална среда при работещи на дневна и нощна смяна в български казина от цялата страна с помощта на психологични тестове и оценка за промени в секрецията на кортизол (хормон на стреса) в слюнка.

В съответствие с целта са поставените задачи за изучаване на психологичната проява за стрес на работното място, чрез прилагане на тест за възприетия стрес PSS[10], определяне на хронотипа, както и морфо - физиологичните промени в професионалната среда, чрез ензимен имуноанализ (ELISA) за нивата на кортизол при служители и управители (мъже и жени).

Дисертантът е подбрал материали и методи за изследване, които са адекватни на поставените за решаване цел и задачи и допринасят за точността на получените резултати. Проучванията в реална работна среда на работещи в казина са одобрени от Етичната комисия към МУ, София (становище на Етична комисия № 4/02.04.2015 г).

В съответствие с целта са поставените 5 задачи за изучаване на рисковете и психологичната проява за стрес на работното място, определяне на хронотипа, както и нивата на кортизол при мъже и жени служители и управители в казина, а получените данни за различията в нивата на стрес са обработени чрез мета анализ. Подборът и комбинираното приложение на психологични тестове и проследяване нивата на хормона на стреса - кортизол в слюнка на служители и управители (мъже и жени) в казина допринася за точността на получените резултатите и са значими достойнства на дисертационния труд.

Дисертацията е написана на 154 стандартни страници. Тя е оформена в традиционен стил по глави и съдържание: въведение – 1 страница, литературен обзор - 32 страници, цел и задачи – 1 страница, материал и методи – 5 страници и собствени резултати – 73 страници. Добре представените собствени резултати показва умението на д-р Влайко Воденичаров да интерпретира тези данни. Илюстративният материал включва 65 фигури и 40 таблици.

Главата обсъждане на резултатите заключения са написани 15 страници, а направените изводи и приноси – на 2 страници. Собствените резултати са дискутирани критично и са сравнени с данните, получени от други автори. Дисертантът използва методологични и методични похвати, които дават основание да бъдат направени 6 извода.

Изводите са формулирани ясно и е представена преценка за оригиналността на получените резултати, които разширяват обема на съществуващите познания с нови данни.

Дизайнът на проучването е позволил на д-р Влайко Воденичаров да направи сравнителна оценка на психосоциалните рискове на работното място в българските казина, а получените нови данни представляват реални научно-приложни приноси с оригинален характер:

1. Данните получени при съпоставяне на обективни и субективни оценки за стрес в професионалната среда на работещите в казина са оригинални;
2. Оригинален характер има и изследването на хронотипа като възможен стресор за казино служителите;

3. Разработена е методика, която може да се използва и от други изследователи при подобни изследвания за влиянието на професионалната среда върху нивата на стрес.

Литературната справка съдържа 279 заглавия, от които 3 заглавия са написани на кирилица. Броят на публикациите от последните 5 години са 68 (24,3%), от които 23 (8,2%) – от 2018 година.

Следващите бележки се отнасят до оформянето на дисертационния труд:

Стилът на труда позволява на четеца ясно и точно да възприема информацията.

Използваните съкращения, както на кирилица така и на латиница, създават известно неудобство, но то се компенсира от представения списък на много съкращения в началото на труда.

Използването на чуждици е в професионално допустими граници. Предоставен е списък със забелязани от рецензента технически пропуски в пунктуацията;

Документацията е с добро качество и носи добра информация.

От представения списък с 5 публикации тематично свързани с изучавания проблем, д-р Влайко Воденичаров е водещ автор в 4 от тях. Две публикации са отпечатани две са под печат в специализирани научни списания без импакт фактор (IF), а една публикация е отпечатана в специализирано научно списание с IF - 0,833 (Int J Angiol, 2016). Общият брой на научните съобщения по темата, изнесени на научни форуми е 1.

Дисертационният труд на частично финансирани от Съвета за Медицинска Наука, МУ София по Договор 19, Проект с вх. номер 311/15.01.2015 г.

Към един дисертационен труд винаги могат да се адресират претенции в зависимост от позициите на неговите читатели. Нямам критични бележки, тъй като дисертанта се е съобразил с направените от мен препоръки.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

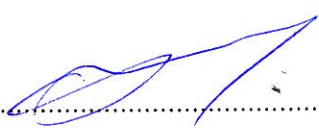
Дисертационният труд на д-р Влайко Емилов Воденичаров озаглавен „Стрес и професионална среда“. е на актуална тема, представя комплексни проучвания, проведени с прилагането на информативни методи. Научните достойнства на дисертацията са теоретична обосновка, прилагане на актуални техники за анализ, умело представяне и обобщаване на собствените резултати от проучването, адекватното им интерпретиране и подчертаване на тяхната теоретична и практическа значимост.

Уверено давам положителна оценка на проведеното проучване, постигнатите резултати, изводи, приноси и изразявам дълбокото си убеждение, че представеният дисертационен труд отговаря на възприетите изисквания на ЗРАСРБ, ППЗРАС, ПУРПНСЗАД, като представените материали и резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на МУ - София.

Въз основа на гореизложените достойнства на дисертационния труд гласувам положително и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР“ на Влайко Емилов Воденичаров, докторска програма „ХИГИЕНА (вкл, ТРУДОВА, КОМУНАЛНА, УЧИЛИЩНА, РАДИАЦИОННА и др.)“ за нуждите на Катедра по хигиена, медицинска екология и хранене, МФ, МУ – София.

26.07.2018 г.

София

Рецензент:.....

доц. д-р Александър Пенков, дм